

Nacionalni boj za gore in slovenska identiteta

Peter Mikša,* Matija Zorn**

1.02 Pregledni znanstveni članek
UDK 94:796.52(497.4)

Peter Mikša, Matija Zorn: Nacionalni boj za gore in slovenska identiteta. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 92=57(2021), 1, str. 67–88

Slovenske gore so danes del slovenske nacionalne identitete. Vsako leto jih obiše skoraj poldrugi milijon ljudi, ki imajo na voljo prek 10.000 kilometrov planinskih poti ter mrežo planinskih postojank s 181 objekti in približno 7400 ležišči. Vsa planinska infrastruktura je seveda opremljena s slovenskimi napisi. Ob tem se danes le malokdo zaveda, da še pred dobrim stoletjem ni bilo tako. Takrat so se morali naši predniki še kako potruditi, da so ohranili »slovenskost« našim goram. Slovenskemu nacionalnemu boju za gore lahko sledimo v štirih fazah: 1) med Slovenci in Nemci (od konca 19. stoletja do začetka prve svetovne vojne), 2) med Slovenci in Italijani (od konca prve svetovne vojne do začetka druge svetovne vojne), 3) med Slovenci, Italijani in Nemci (med drugo svetovno vojno), 4) konec nacionalnega boja (po drugi svetovni vojni).

Ključne besede: zgodovina, gore, nacionalni boj, identiteta, Slovensko planinsko društvo

1.02 Review article
UDC 94:796.52(497.4)

Peter Mikša, Matija Zorn: The national battle for the mountains and the Slovenian identity. Review for History and Ethnography, Maribor 92=57(2021), 1, pp. 67–88

Slovenian mountains are nowadays part of Slovenian national identity. Each year, they are visited by almost 1,5 million people, who have at their disposal more than 10.000

* dr. Peter Mikša, docent, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino, Slovenija, peter.miksa@ff.uni-lj.si

** dr. Matija Zorn, znanstveni svetnik, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Geografski inštitut Antona Melika, Slovenija, matija.zorn@zrc-sazu.si

kilometers of hiking trails as well as a network of mountain posts with 181 huts and approx. 7400 beds. Of course, all mountain infrastructure is equipped with Slovenian inscriptions. Today, however, only a few realize that only a century ago the situation was quite different. At that time, our ancestors had to go to extreme lengths to preserve the “Slovenianness” of our mountains. The Slovenian national struggle for the mountains took place in four phases: 1) between Slovenes and Germans (from the end of the 19th Century to the beginning of the First World War), 2) between Slovenes and Italians (from the end of the First World War to the beginning of the Second World War), 3) between Slovenes, Italians and Germans (during the Second World War), 4) the end of national struggle (after the Second World War).

Key words: history, mountains, national struggle, identity, Slovenian mountains society

UVOD¹

Kljub močni vpetosti gora v slovensko identiteto² geografski kazalci kažejo na majhnost alpskega visokogorja glede na površje celotne Slovenije, zane-marljivo pa je tudi število »pravega« alpskega prebivalstva. Območja nad 1500 metrov obsegajo komaj 1,5 % površja Slovenije, nad 2000 metrov pa je površja zgolj 0,4 %. Še manj »gorskosti« najdemo pri razporeditvi poselitve po višinskih pasovih. Zgolj neznaten delež prebivalstva (0,3 %) živi nad 1000 metrov, nad 1330 metrov pa stalne poselitve ni.³ Kako je torej kljub tem skromnim številkam mogoče, da se samopercepcija Slovencev močno središči okoli gorskosti in se imamo tako kulturno kot zgodovinsko za alpski/gorski narod? Prepričani smo, da je to »neskladje« vezano (tudi) na zgodovinsko dogajanje, ki ga imenujemo »nacionalni boj za gore«.

Oblikovanje identitete je kompleksen pojav, ki ga sooblikujejo različni dejavniki. V prispevku kot pomembnega izpostavljamo slovenski nacionalni boj za gore, ki mu lahko sledimo v štirih fazah:

- 1) med Slovenci in Nemci (od konca 19. stoletja do začetka prve svetovne vojne);
- 2) med Slovenci in Italijani (od konca prve svetovne vojne do začetka druge svetovne vojne);
- 3) med Slovenci, Italijani in Nemci (med drugo svetovno vojno);
- 4) konec nacionalnega boja (po drugi svetovni vojni).

¹ Prispevek temelji na raziskovalnem projektu *Napravite mi to deželo nemško ... italijansko ... madžarsko ... hrvaško!* Vloga okupacijskih meja v raznarodovalni politiki in življenju slovenskega prebivalstva (J6-8248) ter v raziskovalnih programih *Slovenska zgodovina* (P6-0235) in *Geografija Slovenije* (P6-0101), ki jih financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

² Mikša, Zorn, *Slowenische Gebirgswelt*.

³ Mikša idr., *Od kod gorska*, 25.

»BOJI« ZA GORE

»Boji« za gore niso slovenska posebnost, saj sorodno dogajanje lahko spremljamo tudi drugod po Alpah, na primer s »tekmo« za osvojitev Matterhorna in prvim pristopom nanj leta 1865 (na goro se prva povzpne angleška odprava pod vodstvom Edwarda Whymperja s švicarske strani, le dva dni pozneje se z italijanske strani nanj povzpne Italijan Jean-Antoine Carrel s svojo ekipo).⁴

Nacionalna plezalna tekma po prvenstvu v Alpah se najbolj razplamti v 30. letih 20. stoletja s »plezalnim bojem« za prestižni prvi (nacionalni) vzpon v severnih stenah Matterhorna (za vzpon preko severne stene Matterhorna leta 1931 plezalcema Toniju in Franzu Schmidtu, na olimpijskih igrah v Los Angelesu naslednje leto podelijo zlato medaljo, eno od le petih do sedaj za alpinistične dosežke), Grandes Jorasses in Eigerja, ki višek doživi z vzponom v severni steni slednjega leta 1938. Prvi vzpon v tekmi med italijanskimi, francoskimi, švicarskimi in drugimi plezalnimi navezami na koncu uspe avstrijsko-nemški navezi. Alpinisti so takrat (tudi) predstavljali narod in prvi »zmagovalci« Eigerja so bili s strani Hitlerja odlikovani za »velike zasluge za nemški narod«. Po 2. svetovni vojni se je tovrstno markiranje prostora nadaljevalo v najvišjih svetovnih gorstvih, predvsem v Himalaji z »bojem« za prvi vzpon na osematisočak (uspe Francozom, ki kot prvi osvojijo Anapurno leta 1950) in seveda z vzponom na najvišji vrh sveta Everest (britanska odprava leta 1953; na vrhu zaplapola (!) zastava Velike Britanije).⁵

»Boji« za gore pa niso zgolj nacionalni, v sodobnosti smo na primer tudi priča »bojem« med naravovarstvom in težnjami po njihovi urbanizaciji.⁶

NACIONALNI BOJI ZA GORE NA SLOVENSKEM

Med Slovenci in Nemci (od konca 19. stoletja do začetka prve svetovne vojne)

Organizirano gorniško delovanje se pojavi vzporedno z naraščanjem športnih in čustveno-doživljajskih motivov hoje v gore. V Londonu je bila leta 1857 ustanovljena prva planinska organizacija na svetu *Alpine Club*.⁷ Prvo planinsko društvo v Alpah (avstrijsko) je bilo ustanovljeno leta 1862. Že naslednje

⁴ Hansen, *The Summits of Modern Man*, 186–193.

⁵ Za tekmo v Eigerju glej Harrer, Beli pajek; za tekmovanje na osematisočakah pa Herzog, Anapurna.

⁶ Mikša, Zorn, *The Julian Alps*. Mikša, Zorn, *Urbanizacija Triglava*.

⁷ Mathieu, *Die Alpen*, 135.

leto sta mu sledila švicarsko in italijansko društvo, leta 1869 pa nemško društvo, kmalu najštevilčnejše na svetu.⁸

V slovenskih deželah so se najprej pojavila deklarativno nemška društva, ne pa tudi slovenska. Prvo izmed uradnih društev v slovenskih deželah je bila Kranjska podružnica Nemško–avstrijskega planinskega društva (*Deutscher und Österreichischer Alpenverein* – DÖAV), ustanovljena 30. marca 1874 v Ljubljani. Društvo je v slovenskih deželah ustanovilo pet podružnic, in sicer kranjsko, mariborsko, celjsko, beljaško in primorsko v Trstu.⁹ Poleg DÖAV so na Slovenskem delovala še druga nemška planinska združenja, kot je Avstrijski turistovski klub (*Österreichischer Touristen Club* – ÖTC), ustanovljen leta 1869 na Dunaju. Tudi ta je ustanavljal podružnice v slovenskih deželah, a v nasprotju z DÖAV predvsem v manjših krajih. Do leta 1886 so na ozemlju Kranjske in slovenske Štajerske ustanovili sedem podružnic.¹⁰

Če so bili Nemci prvi na Slovenskem v organiziranju planinstva, pa so jih pri postavitvi prve planinske koče, bolj rečeno zavetišča, prehiteli Slovenci. Leta 1871 je gorski vodnik Jožef Škantar – Šest iz bohinjske Srednje vasi na pobudo skupine slovenskih domoljubov iz Bohinja, ki se je poimenovala Triglavski prijatelji, na Triglav uredil stezico in pod Triglavom na Prodih (v bližini današnje koče Planika) zgradil preprosto majhno zidano kočo, kjer bi lahko prenočili trije do štirje ljudje. Zavetišče, imenovano Triglavski tempelj, je že nekaj let kasneje zamrlo.¹¹

Triglavski tempelj pa je bil zgolj slovenski »preblisk« v obdobju nemške prevlade, ki je v gorah trajala najmanj naslednji dve desetletji. Podružnice DÖAV in ÖTC so začele z gradnjo svojih poti in koč (slika 1). Glavnino prizadevanj so Nemci namenili Triglavu in okolici. Najprej so obnovili propadajoči Triglavski tempelj in kočo poimenovali *Triglav-Hütte* ter jo kasneje prekrstili v *Maria-Theresien Hütte* (današnja Planika).¹² Predvsem DÖAV je odločno nasprotoval dvojezičnim kažipotom in postavljal zgolj nemške napise, v kočah pa so oskrbniki govorili nemško in dajali prednost nemškim obiskovalcem.¹³

Sledila je izgradnja koče pri Utah v Dolini Triglavskih jezer, imenovana *Erzherzog Franz Ferdinand Hütte*¹⁴ ter leta 1887 *Triglav-Hütte*,¹⁵ ki so jo kmalu preimenovali v *Deschmannhaus* – imenovana je bila po Karlu Dežmanu, predsedniku Kranjske podružnice DÖAV. Karl (Dragotin) Dežman je bil do

⁸ Mikša, Ajlec, Slovensko planinstvo, 24.

⁹ Prav tam, 27.

¹⁰ Prav tam, 29–31.

¹¹ Lovšin, V Triglavu, 142.

¹² Hoch hinaus, 221.

¹³ Mlakar, Iz mojega nahrbtnika, 9–10.

¹⁴ Današnja Koča pri Triglavskih jezerih. Debelak-Deržaj, Kronika Triglava, 338.

¹⁵ Današnji Dom Valentina Staniča. Hoch hinaus, 222.

leta 1861 velik rodoljub, nato pa je prestopil v nemško stranko in postal njen voditelj. Ko je postal predsednik stranke, se je podpisoval le še v nemški različici priimka, to je Deschmann.¹⁶ Postavitev koč in hkratna ureditev poti skozi dolino Kot do vznožja Triglava je za obiskovanje Triglava pomenila »*novo dobo, dobo planinstva v širšem pomenu besede*«. ¹⁷ Če so se prej do Koče Marije Terezije povzpeli le posamezniki preko steze čez Komarčo in po Dolini Triglavskih jezer, je z »*udobno kočo vrh Pekla, s stezo skozi Kot in nadelano potjo na vrh postal Triglav razgledna gora in izletni cilj širšim krogom*«. ¹⁸ Ob tej priložnosti naj bi zastopnik DÖAV iz Berlina imenoval Triglav za nemškega kralja Julijskih Alp. Odprtje koč 31. julija leta 1887¹⁹ pa je bila še posebej zaznamovana s sklepnim stavkom Dežmanovega govora: »*Und du, Altvater Triglav, strecke deine Hand schützend über unsere deutsche Erde*«. ²⁰

Sloenci takrat niso imeli svoje planinske organizacije, ki bi se lahko uprla nemškemu pritisku. Slovensko planinsko društvo je bilo ustanovljeno šele šest let pozneje. 27. februarja 1893 je v vrtnem salonu hotela Malič v Ljubljani (na mestu današnje Name) potekal ustanovni občni zbor Slovenskega planinskega društva (SPD). SPD je deloval predvsem z narodnoobrambnim namenom kot branik slovenskega jezika, saj je stremel k uporabi slovenščine pri označevanju poti in k uporabi slovenskih imen gora. SPD je imelo geslo: »*Ohranimo slovensko lice slovenskim goram*«. ²¹

Z gradnjo koč in poti, z uporabo slovenskih imen vrhov in označevanjem le-teh v slovenščini, posebno v triglavskem pogorju, kjer so bila narodnostna nasprotja največja, je želel čim prej onemogočiti Nemce pri prisvajanju slovenskega gorskega sveta. Ti so za slovenske koč upravičeno uporabljali izraz *trutzhütte*²² – kljubovalne koč, ker so bile postavljene iz kljubovanja nemškemu delovanju, medtem ko so svoje imenovali *schutzhütte* – koč za zavetje. ²³

¹⁶ Pirjevec, Karl Dežman.

¹⁷ Debelak-Deržaj, Kronika Triglava, 45.

¹⁸ Prav tam, 45.

¹⁹ Od Triglavskega podnožja, 3.

²⁰ Debelak-Deržaj, Kronika Triglava, 46. Henrik Tuma se spominja nekoliko drugače: »Živo so mi zazvenele v spomin besede Dežmanove, ki je takrat govoril slavnostni govor ter, z razprostrto roko kaže na Triglav, klical: 'Und du höher Triglav, blicke auf uns deutsche Söhne und schüttele beschützend dein Haupt über unsere deutsche Erde!'« (Tuma, Po se verni, 193).

²¹ Mikša, Ajlec, Slovensko planinstvo, 33–36. Janko Mlakar je ob 60. obletnici ustanovitve SPD zapisal, da je bilo društvo ustanovljeno »... ne toliko iz navdušenja za planine, marveč v prvi vrsti kot obramba nemškemu navalu ...«, saj »... se je tujec počutil v naših planinah kakor doma, mi pa smo se čutili tujce na domačih tleh.« (Mlakar, 60 let, 213).

²² Ravnihar idr., Pozdrav z vrhov, 7.

²³ Mikša, Triglav in Jakob Aljaž.

V prvem letu delovanja so ustanovili dve podružnici, Kamniško in Savinjsko. Sledile so ustanovitve še več podružnic, med drugimi v Radovljici, Tolminu, Idriji, Pazinu v hrvaški Istri, češke podružnice v Pragi, Trstu itn.

Že v drugem letu delovanja, leta 1894, je SPD zgradil prvo planinsko kočo, Orožnovo kočo na Črni prsti, poimenovano po Franu Orožnu, načelniku osrednjega društva v Ljubljani. Le nekaj tednov kasneje je SPD odprl še Kocbekovo kočo na Molički planini pod Ojstrico.²⁴

V času vse ostrejšega nemškega nacionalizma je bilo vsako odprtje slovenske koče, ki jo je postavil SPD s svojimi podružnicami, pravi nacionalni praznik. Člane in odbornike SPD, goste in ostale udeležence odprtja so že v kraju pod goro, kjer je stala nova koča, pričakali pokajoči možnarji in slavoloki z vznesenimi napisi, kot sta »Pozdravljamo vas, planinski sinovi, ki delujete v slavo domovini!« ali »Odpira prva koča se planinska, raduje vsa dolina se bohinjska!«²⁵ Ob otvoritvah so pogosto izdali razglednice s podobami novo zgrajenih slovenskih koč, ki so bile izredno priljubljene in številčne. Bile so dokaz o slovenski prisotnosti v gorah.

Leta 1895 je Jakob Aljaž od dovške občine za 1 goldinar kupil zemljišče na vrhu Triglava²⁶ ter dal na vrhu postaviti slaba dva metra visok in v premeru dober meter širok jekleni stolpič, izdelan iz debele pocinkane pločevine in železnih stebrov, zlitih z betonom.²⁷ Stolp, ki se ga je nemudoma prijelo ime Aljažev stolp, je v naslednjih desetletjih postal za večino Slovencev nacionalni simbol, v času nastanka pa je bil »strelovod« boja za gore med Nemci in Slovenci. Poleg tega je dal Aljaž leta 1896 postaviti še dve planinski koči – Triglavsko kočo na Kredarici,²⁸ in Aljažev dom v Vratih.²⁹ Jakoba Aljaža so Nemci zaradi postavitve stolpa in gradnje koč celo tožili, češ da je na primer na Triglavu uničil triangulacijsko točko prvega reda. Aljaž je obtožbe uspel odbiti, stolp in koče so ostale.³⁰

Gradnjo »Kredarce« je vzpodbudil dogodek v nemški Deschmannhaus avgusta 1895 ob postavljanju Aljaževega stolpa. Aljaž se spominja: »Takrat smo prenočili v stari, mali Dežmanovi koči, saj Slovenci tam nismo imeli še nobene koče. Bila je gosta megla. Zato zjutraj jaz nisem šel na vrh Triglava, ampak sem ostal v Dežmanovi koči, odkoder sem poslušal, kako zbijajo skupaj posamezne kose Triglavskega stolpa. Pogovarjal sem se z oskrbnikom Dežmanove koče [...]. Ta mi je prijazno in zaupno rekel: 'To je sreča za Vas, da nocoj ni bilo Nemcev

²⁴ Rapoša, Stoletje v gorah, 20.

²⁵ Ravnihar idr., Pozdrav z vrhov, 7.

²⁶ Mikša, Da je Triglav, 117.

²⁷ Prav tam, 117–118.

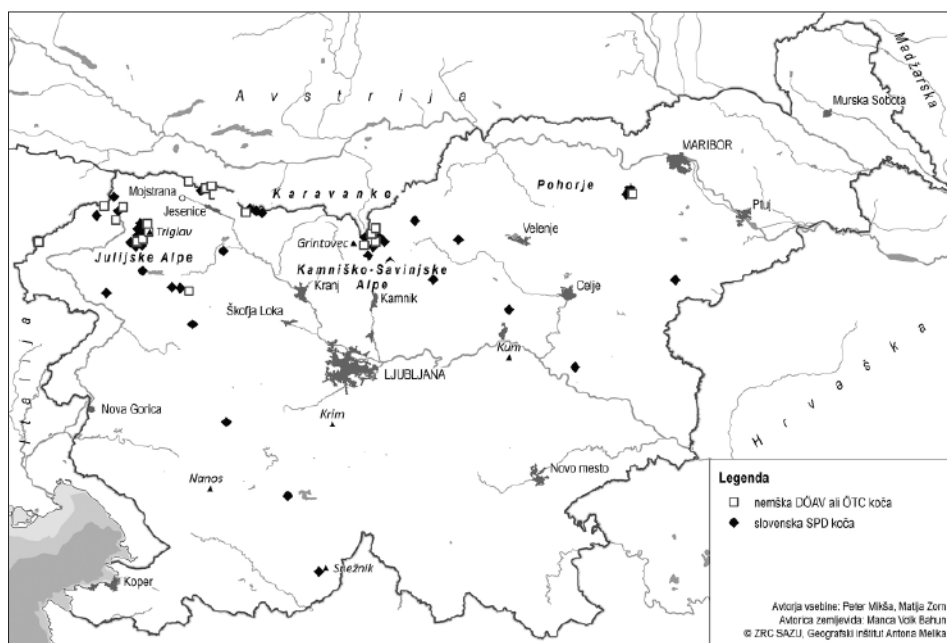
²⁸ Mikša, Vehar, Kredar'ca.

²⁹ Mikša, Da je Triglav, 121.

³⁰ Prav tam, 118–122.

tukaj; sicer bi za Vas ne bilo prostora.' [...] Nemški turisti, člani 'Alpen-Vereina' – seveda – imajo prednost pred Slovenci. V tistem trenutku sem sklenil, da naredim Triglavsko kočo, in sicer kočico samo za sebe in za par prijateljev. Če pa se bo Slov. Plan. Društvo na moj poziv zdramilo, bomo delali veliko kočo, kje, to bom prihodnji teden ogledal; če drugod ne najdem prostora in mi nihče ne pomaga, bom svojo kočico postavil vstric Dežmanove koče 10 korakov od nje ...: – tako užaljen je bil moj narodni ponos.³¹ Kočo so slavnostno odprli 10. avgusta naslednje leto in jo poimenovali Triglavsko kočo na Kredarici.³²

SPD je samo v prvih desetih letih delovanja ustanovil 13 podružnic in zgradil 18 koč; do prve svetovne vojne oziroma po dobrih dvajsetih letih delovanja je bilo že 26 podružnic in 37 planinskih koč (slika 1).³³

Slika 1: Nemške in slovenske planinske koče na današnjem ozemlju Slovenije pred prvo svetovno vojno.³⁴

Slovenske gore so se skozi ta nacionalni boj trdno usidrale v slovensko identiteto ter postale viden simbol razpoznavanja in reprezentativnosti na ravni številnih posameznikov, kar se kaže v množičnosti pošiljanja razglednic

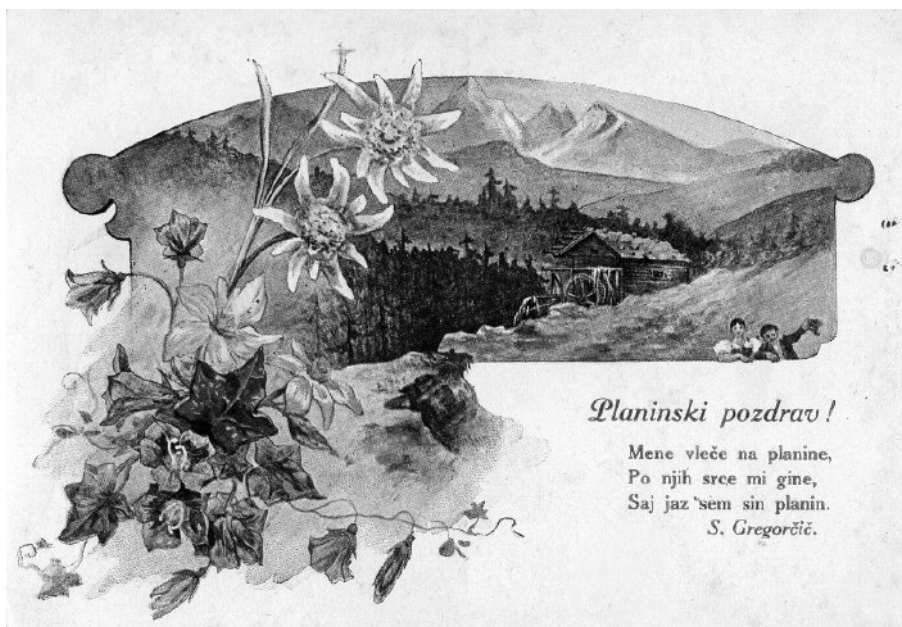
³¹ Aljaž, Planinski, 84–85.

³² Slavnostna otvoritev, 122–124

³³ Mikša, Zorn, Nacional, 27.

³⁴ Mikša, Zorn, The »battle«, 211.

z motivom 'Pozdrav s Triglava', s podobo Aljaževega stolpa ali same gorske pokrajine (slika 2).³⁵

Slika 2: Slovenske gore so se skozi nacionalni boj na začetku 20. stoletja trdno usidrale v slovensko identiteto ter postale viden simbol. To se kaže v množičnosti pošiljanja razglednic z motivi in »Pozdravi s (slovenskih) planin«. Hrani Gornjesavski muzej Jesenice, enota Slovenski planinski muzej, Mojstrana.

Prvega obdobja slovenskega boja za gore je bilo konec po prvi svetovni vojni (v bistvu že z začetkom vojne leta 1914), ko je razpadla Avstro-Ogrska, večji del slovenskega ozemlja pa je postal del Kraljevine SHS, ki je delovanje tujih društev zakonsko prepovedala. SPD je prevzel lastništvo nad vsem premoženjem nemških planinskih organizacij na Slovenskem,³⁶ izgubil pa je številne objekte, člane in podružnice, ki so po rapalski pogodbi (z Italijo) in koroškem plebiscitu (v Avstriji) ostali izven meja nove države. SPD je izgubil 13 od 27 podružnic, 15 koč je bilo med vojno opuščenih ali uničenih, pet koč pa je ostalo na tujem ozemlju. Uvedba državne meje z Avstrijo na Karavankah je prekinila povezavo koroških podružnic v Pliberku, Velikovcu in Borovljah z matico na slovenski strani. Z uvedbo rapalske meje je goriška podružnica delovanje prenesla v Ljubljano in bila kmalu zatem ukinjena. Nekdanje nemške kočice na slovenskem ozemlju so dobile nova imena. Tako je na primer

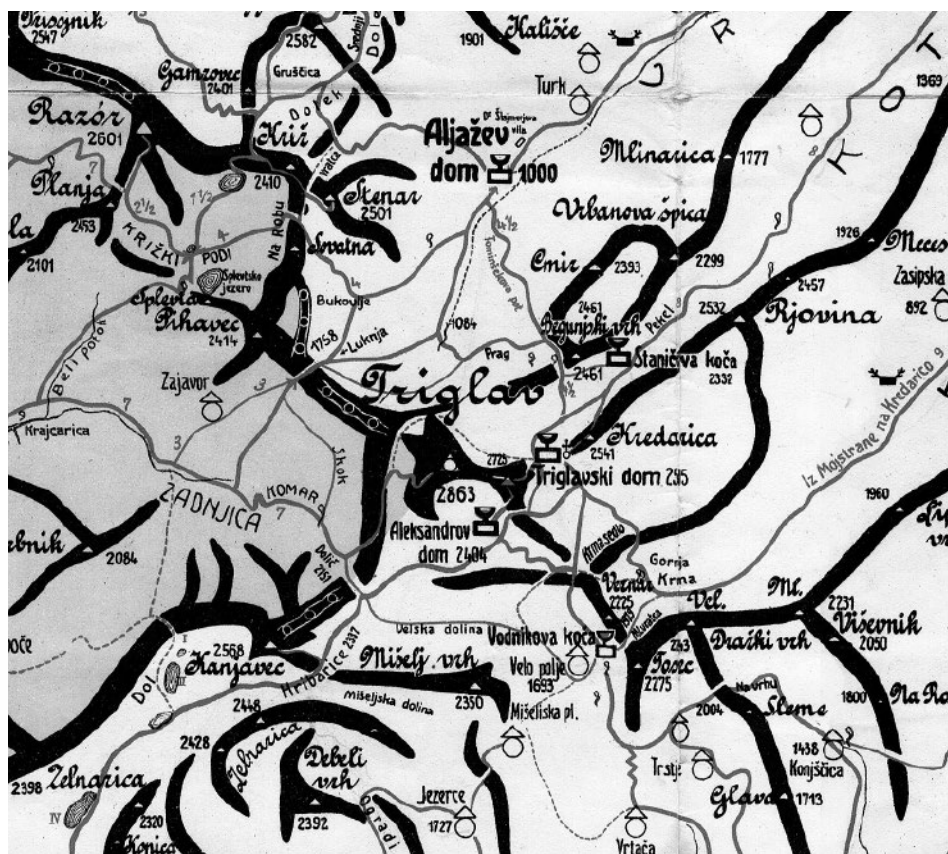
³⁵ Mikša idr., Od kod, 23.

³⁶ Strojin, Zgodovina slovenskega planinstva, 97.

Deschmannova koča postala Staničeva, Vossova Erjavčeva; nekatere, kot so Valvasorjeva, Zoisova in Piskernikova pa so imena obdržale.³⁷

Med Slovenci in Italijani (od konca prve svetovne vojne do začetka druge svetovne vojne)

Z razpadom Avstro-Ogrske in podpisom rapalske pogodbe med novoustanovljeno Kraljevino SHS in Kraljevino Italijo leta 1920, je nova državna meja posegla v slovensko etnično ozemlje. Presekala je Julijske Alpe (slika 3) in nacionalni boj Slovencev se je preusmeril od Nemcev k Italijanom.

Slika 3: Izrez iz planinskega zemljevida Julijske Alpe Alojzija Knafelca iz leta 1923, ki prikazuje državno mejo, ki je po rapalski pogodbi leta 1920 razdelila Julijske Alpe.

Sivo obarvano območje pripada Kraljevini Italiji. Hrani Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

³⁷ Mikša, Ajlec, Slovensko planinstvo, 58.

Nova meja je med drugim potekala prek Triglava (sliki 4). Boj za gore, zlasti za Triglav, se je kazal v številu planincev, ki so se podali na njegov vrh z obeh strani, v številnih grafitih, ki so se pojavljali na Aljaževem stolpu ali na skalah na vrhu Triglava, kočah ipd., predvsem pa v t. i. »malarski/pleskarski vojni« na vrhu Triglava.³⁸

Slika 4: Rapalska meja je potekala tudi preko Triglava. Aljažev stolp je stal le dobra dva metra in pol znotraj Kraljevine SHS oziroma Kraljevine Jugoslavije (na fotografiji je lepo viden mejni kamen). Pogosto je bil tarča »malarskih oz. pleskarski vojn« ter obarvan v nacionalne barve Italije in Jugoslavije. Hrani Gornjesavski muzej Jesenice, enota Slovenski planinski muzej, Mojstrana.

Zahodne Julijske Alpe so čedalje bolj dobivale italijansko podobo, na primer z italijanskimi zemljepisnimi imeni in simboli. Prav določevanje meje in italijanska ekspanzionistična politika sta najverjetneje pripomogla, da je Triglav posta(ja)l simbol Slovencev, k temu pa je gotovo pripomoglo tudi izražanje Triglava kot simbola Italije.³⁹ »Grafitne vojne« na vrhu Triglava pred določitvijo meje so po določitvi meje prerasle v »pleskarske vojne«, ⁴⁰ v katerih je bil »žrtev« Aljažev stolp, zdaj pobarvan v jugoslovanske nacionalne barve, zdaj v italijanske. Pomembnost Triglava kot simbola slovenstva se je

³⁸ Mikša, Ajlec, Slovensko planinstvo, 39.

³⁹ Perche l'Italia deve avere il suo confine sull'orlo orientale delle Alpi Giulie, Harvard University.

⁴⁰ Škodič, Streljanje.

v medvojnem obdobju vseskozi povečevala, tako je postal redna točka akcij jugoslovanske narodne organizacije Orjune, ki je uničevala mejnike državne meje. Skupaj je 75 km meje v Julijskih Alpah označevalo 936 mejnikov, ki so jih med letoma 1921 in 1925 postavljali italijanski vojaki, ki so posledično postali prvopristopniki na marsikaterem grebenu in vrhu.⁴¹

Obe strani sta mejo začeli dodatno utrjevati (predvsem v 30. letih) za potrebe bodočih mejnih sporov. Italijani so gradili sistem utrd in drugih obrambnih objektov, imenovan »Alpski zid«, na jugoslovanski strani pa so gradili obrambni sistem »Rupnikove linije«.⁴²

Planinska dejavnost je bila v Dravski banovini v času pred drugo svetovno vojno v razcvetu, saj je v slovenskih gorah leta 1940 delovalo kar 65 planinskih postojank.⁴³

Med Slovenci, Italijani in Nemci (med drugo svetovno vojno)

Med drugo svetovno vojno je del rapalske meje, ki je potekal prek Julijskih Alp, služil kot (mednarodno nepriznana) državna meja med Italijo in Nemčijo (slika 5). Nemci so slovensko visokogorje smatrali za južno mejo Tretjega rajha, zato so konec leta 1941 tudi to mejo zavarovali z minskimi polji, žičnatimi pregradami, stražnimi stolpi, strojnimi gnezdi ipd. Te so postavljali ne glede na težko dostopnost tudi v okolici visokogorskih prelazov v Julijskih Alpah (slika 6). Triglav so si Nemci ponovno tudi simbolno prisvojili, saj so ga kmalu umestili med podobe na državnih poštnih znamkah.⁴⁴ Leta 1943 so z italijansko kapitulacijo celotne Julijske Alpe prešle pod nemško upravo.

Slovenski boj za gore se je v tistem obdobju povezal v širši boj proti okupatorjem. Boja sta postala poenotena, kar se je med drugim kazalo v kapah odporniškega partizanskega gibanja, ki so jih nosili tudi v slovenskih ravninskih območjih – kape »triglavke« so imele stilizirano obliko Triglava oziroma njegovih »treh vrhov«.

⁴¹ Pogovor z alpinistom in največjim alpinističnim poznavalcem »primorske« strani Julijskih alp, urednikom digitalnega plezalnega vodnika za primorske stene (www.primorskestene.com). Korespondenco hranita avtorja.

⁴² Mikša, Zorn, Rapalska meja. Zorn, Mikša, *The Rapallo Border*.

⁴³ Strojín, *Zgodovina slovenskega planinstva*, 225.

⁴⁴ Mikša, Ajlec, *Slovensko planinstvo*, 77.

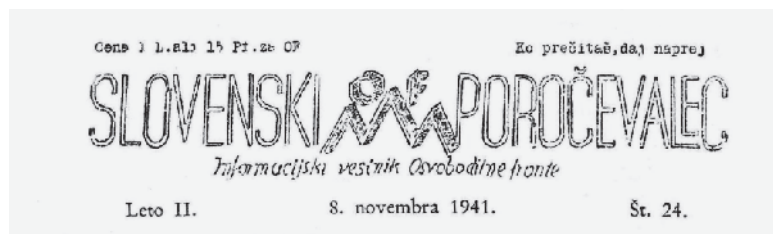

Slika 5: Sektorski mejnik številka 12 rapalske meje med Kraljevino Italijo in kraljevino Jugoslavijo na Prehodavcih v Julijskih Alpah je ostal mejnik tudi v času druge svetovne vojne, ko je razmejeval Italijo in Nemčijo. Črka »D« je označevala Nemčijo. Letnica 1920 označuje leto podpisa rapalske pogodbe (foto: Matija Zorn).

Slika 6: Pod sedli je bila meja na nemški strani močno zastražena. Približno sto višinskih metrov pod sedlom Dovška vrata nad dolino Vrat lahko prečno na dolino še vedno sledimo nekdanji žični ograji (foto: Matija Zorn).

Predvsem pa se je povezanost obeh bojov kazala v tem, da je Triglav leta 1941 postal simbol odporniške Osvobodilne fronte slovenskega naroda (OF): v njenem ilegalnem tisku (slika 7), na letakih in plakatih, denarju in na obveznicah posojila svobode, v imenih njenih podskupin in glasil, na stampiljkah itd.⁴⁵ Leta 1944 je Triglav dobil dodaten simbolni pomen, saj so partizani na vrhu izobesili slovensko zastavo ter izruvali mejni kamen rapalske meje pod motom »Na tem vrhu nikdar več meja!«.⁴⁶

Slika 7: Triglav na naslovni strani glasila Slovenski poročevalec novembra 1941.

Druga svetovna vojna je pomenila skoraj popolno ustavitev vsakega udejstvovanja SPD. Mnoge planinske koče so bile požgane, koče na Gorenjskem pa so dobile nemška imena in Nemcem naklonjene upravitelje.⁴⁷ Osrednje društvo SPD pravzaprav niti ni imelo dostopa do gora, saj je bila Ljubljana v času okupacije obdana z žično ograjo, nedaleč stran pa je bila še utrjena državna meja z Nemčijo. Društveni prostori so postali zbirališče podpornikov odporniškega gibanja, predvsem pa so postali točka, kjer so našli zavetišče tisti planinski tovariši iz celotne Jugoslavije, ki so bežali pred okupatorjem.⁴⁸ Sodelovanje v boju proti okupatorju je doseglo celo takšen obseg, da je bila pozimi 1942 ustanovljena Osvobodilna fronta SPD Matica, katere vodstvo so prevzeli člani Osrednjega odbora SPD, ki so se še nahajali v Ljubljani. OF SPD je zbiral različne potrebščine za partizane, kot so zdravila, obveze, alkohol za razkužilo, daljnoglede, zemljevide, perilo, obleko ter obutev in hrano.⁴⁹ Delovanje društva je bilo zelo okrnjeno, saj je na primer *Planinski vestnik* v vojnem času izhajal z večmesečnimi premori.⁵⁰

Tudi slovenski planinci in alpinisti so občutili stroge omejitve v delovanju in gibanju. Gore so, vsaj v prvih tednih vojne, postale nedostopne. Italijani so vsaj na začetku SPD in Turistovskemu klubu Skala zajamčili prosto delovanje

⁴⁵ Mikša, Kako je Triglav, 20, 22.

⁴⁶ Čurin, Nikoli več.

⁴⁷ Tiplič, SPD, 22.

⁴⁸ Mikša, Ajlec, Slovensko planinstvo, 76.

⁴⁹ Prav tam, 76.

⁵⁰ Prav tam, 77.

v prihodnosti; SPD se je temu prilagodil in v zelo okrnjenem stanju deloval skozi vsa leta vojne, Skala pa z Italijani ni hotela sodelovati in se je razpustila.⁵¹ Če so Italijani vsaj v začetku še dopuščali delno društveno aktivnost, pa je nemški okupator na svojem zasedenem ozemlju takoj zatrl vse podružnice SPD, vse planinske domove, koč in zavetišča pa izročil nemškemu *Alpenverein*. Nekatere koč so bile poleti 1941 še oskrbovane, kasneje pa po večini opuščene, številne tudi uničene, saj bi lahko služile kot zatočišče. V Aljažev domu v Vratih, takrat sicer preimenovan v »Kugy-Haus«, je bila jeseni 1941 nastanjena nemška »Zoll-Polizei«.⁵²

Mnoge najbolj delavne društvene funkcionarje, planinske delavce in alpiniste so zaprli, poslali v koncentracijska taborišča ali jih prisilno izselili. Med tistimi, ki so ostali doma, pa so se številni pridružili narodnoosvobodilnemu boju. Miha Potočnik, kasneje večletni predsednik Planinske zveze Slovenije, se spominja: »Kmalu po okupaciji Slovenije leta 1941, se je ogromna večina članov SPD, Skale in drugih ljubiteljev gora znašlo v vrstah OF, med partizanskimi borci, talci, jetniki in trpini po koncentracijskih taboriščih, tam, kjer je bil uporni slovenski narod in njegovo najzvestejše jedro«.⁵³

Konec nacionalnega boja (po drugi svetovni vojni)

Konec nacionalnega boja v slovenskih Alpah je sovpadal s koncem druge svetovne vojne in dokončnim oblikovanjem večnacionalne, socialistične Jugoslavije leta 1946 ter zakoličenjem zahodne jugoslovanske meje leta 1947. Poimenovanje vrhov, prvenstvenih poti, koč in drugih nacionalnih »markacij« v visokogorju je postalo slovensko. »Konec« boja seveda pomeni za območja, ki so postala del Jugoslavije, na slovenskem etničnem ozemlju izven jugoslovanskih meja pa smo nacionalističnim in raznarodovalnim težnjam večinskih narodov priča vse do danes.

Triglav je iz slovenskega simbola (leta 1945 je postal poglavitni del slovenskega republiškega grba; slika 8) postal tudi simbol Jugoslavije, a je hkrati podzavestno označeval Slovence. Zimski in drugi športi, povezani z gorami, so postali slovenski nacionalni športi. Vse to je znatno prispevalo k slovenski identiteti in patriotizmu. Ob razglasitvi samostojne Slovenije leta 1991 je na zasneženem vrhu Triglava zaplapolala slovenska trobojnica (slika 9), simbol Triglava pa je prešel v slovenski državni grb in preko njega v zastavo.⁵⁴ Z uved-

⁵¹ Mikša, Gradnik, Trden kakor skala, 99.

⁵² Tiplič, SPD, 24.

⁵³ Potočnik, Ob skalaškem jubileju.

⁵⁴ Mikša, Kako je Triglav, 26.

bo evra v Sloveniji so Triglav in z njim slovenske gore prišle tudi na evrske kovance in tako označuje gorsko identiteto Slovencev tudi v večnacionalni evropski povezavi.

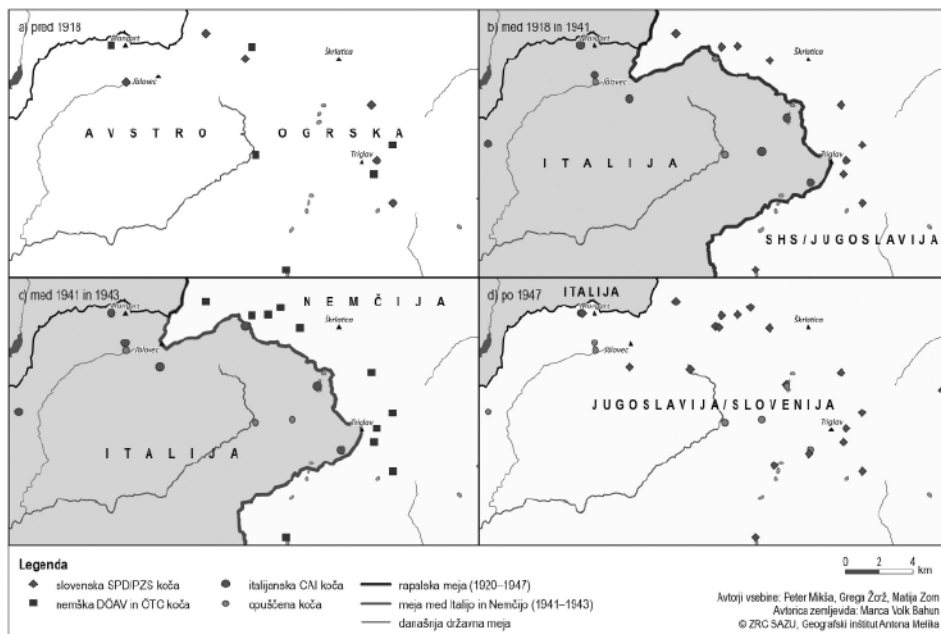
Slika 8: Triglav v slovenskem grbu na zasedanju ustavodajne skupščine leta 1946. Hrani Muzej novejšje zgodovine Slovenije.

Slika 9: Razvitje zastave na vrhu Triglava ob razglasitvi neodvisnosti Slovenije 25. junija 1991. Posnetek je nastal 12. junija 1991 (fotografiral Joco Žnidaršič, snemala RTV Slovenija), posnetke pa so predvajali 25. junija zvečer, ko je Slovenija razglasila samostojnost. Posnetki na državni proslavi so se za vedno usedli v spomin in v kolektivno zavest Slovencev, Triglav pa je dokončno postal nezamenljiv in glavni simbol slovenstva. Hrani Gornjesavski muzej Jesenice, enota Slovenski planinski muzej, Mojstrana.

SKLEP

Planinstvo je danes del slovenske nacionalne identitete in pravi slovenski nacionalni šport. Naše gore in hribe vsako leto obišče skoraj poldrugi milijon ljudi, ki imajo na voljo slabih 2000 označenih planinskih poti s skupno dolžino več kot 10.000 kilometrov; za prenočevanje, počitek in okrepčilo skrbi mreža planinskih postojank s 181 kočami, zavetišči in bivaki, v katerih je obiskovalcem na voljo približno 7400 ležišč. Vsa planinska infrastruktura je seveda opremljena s slovenskimi napisi. Ob tem se le malokdo zaveda, da še pred dobrim stoletjem ni bilo tako. Takrat sicer bistveno redkejše markirane poti so bile označene z nemškimi napisi in tudi v planinskih kočah so po večini gospodovali Nemci, kasneje tudi Italijani (slika 10).⁵⁵

Slika 10: Boji za gore v Julijskih Alpah – lastništvo planinskih koč pred prvo svetovno vojno, med prvo in drugo svetovno vojno, v času druge svetovne vojne ter po drugi svetovni vojni.

Danes je planinstvo del slovenske nacionalne identitete in predstavlja ne-ločljivi del naše kulture. Odigralo pa je tudi pomembno zgodovinsko vlogo v narodnostnem boju.

⁵⁵ Mikša, Zorn, *National*, 23.

Slika 11: V poletnih mesecih je Triglav največje slovensko »romarsko« središče (foto: Matija Zorn).

Gore danes obiskujejo množice ljudi (slika 11), gorska motivika pa ima posebno mesto v slovenski kulturi in umetnosti. Najvišja gora, Triglav, pa je simbol slovenstva.⁵⁶

VIRI IN LITERATURA

Arhivski viri

ARS, AS 380, Miha Potočnik, t.e. 3, Ob skalaškem jubileju, 3.

Literatura

Jakob Aljaž, Planinski spomini. *Planinski vestnik* 22/6, 1922, 81–86.

Jože Čurin, Na Triglavu nikoli več meje! *Slovenske novice*, 15. 9. 2007.

Mira Marko Debelak-Deržaj, Kronika Triglava. *Planinski vestnik* 48/11–12, 1948, 336–345.

⁵⁶ Prav tam, 23; Grabar, Simbolne plasti Triglava.

Mira Marko Debelak-Deržaj, Kronika Triglava. *Planinski vestnik* 49/2, 1949, 45–55.

Jože Grabar Kos, Simbolne plasti Triglava: najvišja gora v Julijcih je postala splošni simbol slovenstva v zadnjih dveh stoletjih. *Planinski vestnik* 110/11, 2005, 26–30.

Peter H. Hansen, *The Summits of Modern Man: Mountaineering after the Enlightenment*. Cambridge (Mass.); London: Harvard University Press, 2013.

Herich Harrer, *Beli pajek: zgodovina Eigerjeve severne stene*. Maribor: Obzorja, 1984.

Maurice Herzog, *Anapurna*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1956.

Hoch hinaus! Wege und Hutten in den Alpen, Band 2. Köln: Böhlau, 2016.

Evgen Lovšin, *V Triglavu in v njegovi soseščini*. Ljubljana, Slovensko planinsko društvo, 1944.

Jon Mathieu, *Die Alpen: Raum, Kultur, Geschichte*. Stuttgart: Reclam, 2015.

Perche l'italia deve avere il suo confine sull'orlo orientale delle Alpi Giulie, Harvard University, 1918.

Peter Mikša in Kornelija Ajlec, *Slovensko planinstvo*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2015.

Peter Mikša in Maja Vehar, *Kredar'ca: ob 120-letnici postavitve prve koče pod Triglavom*. Ljubljana: Planinsko društvo Ljubljana–Matica, 2016.

Peter Mikša; Elizabeta Gradnik, *Trden kakor skala: kratka zgodovina Turistovskega kluba Skala*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2017.

Peter Mikša in Matija Zorn, Rapalska meja: četrto stoletje obstoja in stoletje dediščine. *Nečakov zbornik: procesi, teme in dogodki iz 19. in 20. stoletja. Historia* 25. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2018.

Peter Mikša in Matija Zorn, The Julian Alps (Slovenia): between protection and »modernization«. *Ekonomski i ekohistorija: časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša* 13, 2017, 147–158.

Peter Mikša in Matija Zorn, National »marking« of Slovenian mountains before World War I. *Igra ustvarjalnosti – teorija in praksa urejanja prostora* 6, 2018, 22–29.

Peter Mikša in Matija Zorn, The »battle« for the mountains: Germans versus Slovenes in the south-eastern Alps in the late 19th and early 20th century. *Advances in Environmental Research* 65, 2018, 199–227.

Peter Mikša in Matija Zorn, Slowenische Gebirgswelt als Nationalsymbol. *Religion und Gesellschaft in Ost und West* 47/1, 2019, 17–19.

Peter Mikša in Matija Zorn, Urbanizacija Triglava. *Življenje v Alpah: življenje v Alpah nekoč in danes – od prve obljudenosti visokogorskega sveta pred več tisoč leti do trajnostnega razvoja turizma danes*. Stara Fužina: Turizem Bohinj, 2020, 123–130.

Peter Mikša, Matej Ogrin in Kristina Goljek, Od kod gorska identiteta Slovencev. *Geografski obzornik* 64/3–4, 2017, 10–28.

Peter Mikša, »Da je Triglav ostal v slovenskih rokah, je največ moja zasluga«: Jakob Aljaž in njegovo planinsko delovanje v Triglavskem pogorju. *Zgodovinski časopis* 69/1–2, 2015, 112–123.

Peter Mikša, Kako je Triglav pristal v grbu Republike Slovenije. *Triglav 240*. Ljubljana: Založba ZRC, 2018, 15–28.

Peter Mikša, *Triglav in Jakob Aljaž*. Ljubljana: Viharnik, 2017.

Janko Mlakar, 60 let slovenskega planinstva. *Planinski vestnik* 53/5, 1953, 209–221.

Janko Mlakar, *Iz mojega nahrbtnika*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1968.

Od Triglavskega podnožja. *Slovenec* 15/175, 4. avgust 1887, 3.

Avgust Pirjevec, Dežman, Karel (1821–1889). *Slovenski biografski leksikon*, 1. zvezek. Ljubljana: Zadružna gospodarska banka, 1925, 131–135.

Kazimir Rapoša (ur.), *Stoletje v gorah*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992.

Manica Ravnihar, Nejka Dolar in Miran Dolar (ur.), *Pozdrav z vrhov: slovensko planinstvo na starih razglednicah*. Žirovnica: Medium, 2009.

Slavnostna otvoritev Triglavske koče na Kredarici dne 10. avgusta 1896. *Planinski vestnik* 2/8, 1896, 122–127.

Tone Strojín, *Zgodovina slovenskega planinstva: Slovenska planinska organizacija: SPD-PZ: 1893–1948–2003*. Radovljica: Didakta, 2009.

Dušán Škodič, Streljanje in pleskarske vojne na Triglavu. *Planinski vestnik* 115/7–8, 2016, 10–11.

Ljubo Tiplič, SPD v borbi z okupatorjem. *Planinski vestnik (Planinski zbornik)* 45/1, 1945, 17–29.

Henrik Tuma, Po severni steni Triglava. *Planinski vestnik* 16/9, 1910, 191–197.

Matija Zorn in Peter Mikša, The Rapallo Border between Italy and Yugoslavia after the First World War. *Historie des Alpes* 23, 2018, 165–181.

THE NATIONAL BATTLE FOR THE MOUNTAINS AND THE SLOVENIAN IDENTITY

Summary

Today, Slovenians have a strong connection with the mountains. Mountaineering is part of Slovenia's national identity and a true national sport. Slovenian mountains and hills are visited by almost 1.5 million people every year and there are at least 2,000 marked alpine paths with a total length of more than 10,000 kilometres. Accommodation, rest and refreshments are provided by a network of alpine posts consisting of 181 huts, shelters and bivouacs. This is no coincidence, as Slovenia is a very diverse country in terms of relief – only about one tenth of its surface is flat, but the high mountains of the Julian Alps, the Kamnik-Savinja Alps and the Karawanks in the north and north-west of the country stand out.

Triglav is the highest peak of the Julian Alps range and a first-class national symbol for Slovenians. When Slovenia gained independence from Yugoslavia in 1991, the stylized depiction of Triglav's distinctive shape became the central element of the coat of arms of the Republic of Slovenia and, through the coat of arms, also appeared on the flag of the Republic of Slovenia. The figure of Triglav as a mountain finding its place in such important national symbols is unique in Europe.

If Slovenians are nowadays known for visiting mountains in large numbers, this was not the case a century ago. Marked trails leading to peaks were rare, and the existing ones were poorly marked. Very few hikers could find shelter in the few mountain huts, most of which were dominated by foreigners – Germans. They marked the mountain area with their own trails and huts.

At the end of the 19th century, a small group of Slovene patriots and lovers of the Slovenian mountains rebelled against this and founded the Slovene Mountaineering Society (SPD) in Ljubljana in 1893. The society was national defence-oriented and acted primarily as a bastion of Slovenianness and the Slovene language, as it strived to use Slovene in marking trails and to use Slovene geographical names. By building huts, using Slovenian names for the summits, constructing trails and marking them in Slovene, especially in the Triglav mountain range, where the national confrontations were the most intense, SPD wanted to hinder the Germans in conquering the Slovenian mountain world as soon as possible. They set up branches in the Slovene lands and built their own – Slovene – mountain huts in the mountains.

The “battle for the mountains” was most intense in the Triglav mountain range. The question is how the role of Triglav as a symbol of Slovenianness would be reflected today if Jakob Aljaž, a priest from the village of Dovje beneath Mount Triglav, had not bought the land on top of Triglav in 1895 and erected a steel tower there, which immediately became known as “Aljaž’s Tower”. The tower still stands today. Aljaž, a member of the SPD and a great opponent of the German conquest of the Slovenian mountains, thus erected the highest and most visible Slovenian marker, letting the Germans know that Triglav was Slovenian.

The period of the national battle for the mountains between the Germans and the Slovenes was temporarily over in the part of the Slovene ethnic territory which, after the First World War and the collapse of the Austro-Hungarian Empire, belonged to the Kingdom of SHS (later the Kingdom of Yugoslavia), as the activities of foreign associations were forbidden by law in the Kingdom of SHS; thus, the German huts were mostly given new, Slovene names. Temporarily, because the struggle between the Slovenes and the Germans was re-kindled during World War II. After the First World War, however, the national “struggle” continued in the Slovene ethnic territory that ended up outside the Kingdom of SHS, i.e., in German Austria between Germans and Slovenes, and in the Kingdom of Italy between Italians and Slovenes.

Despite the Germans’ clear initial dominance, the course of history turned the national struggle in the central and eastern Julian Alps, the Kamnik-Savinja Alps and the southern part of the Karawanks in favour of the Slovenes. The identity of the Slovenes as mountain people, which had already begun to take shape, was only strengthened through it. Thus, after the First World War, Slovenians entered the Kingdom of SHS from Austria-Hungary with an identity that had already been formed, in which the mountains, and especially Triglav as the central symbol of Slovenianness, played an important role. Even after the Second World War in socialist Yugoslavia, Slovenians did not “shake off” the label of a nation linked to the mountains.

Mountaineering was and is a powerful pillar of Slovenianness and a keystone of Slovenian national identity. Through the national struggle, the Slovenian mountains became firmly anchored in the national consciousness and became a visible symbol.

DER NATIONALE KAMPF UM DIE BERGE UND DIE SLOWENISCHE IDENTITÄT

Zusammenfassung

Die Slowenen sind stark mit ihren Bergen verbunden. Wandern in den Bergen oder Bergsteigen ist Teil der slowenischen Identität und ein wahrer Nationalsport. Das slowenische Hochgebirge und auch das Hügelland werden jedes Jahr von fast 1,5 Mio. Menschen besucht, die dort mindestens 2000 markierte Bergwege mit einer Gesamtlänge von mehr als 10 000 Kilometern vorfinden. Für Übernachtung, Erholung und Stärkung sorgt ein Netz von Berghütten mit 181 Hütten und Biwaken. Dies ist kein Zufall, denn Slowenien ist ein sehr abwechslungsreiches Land – das Flachland nimmt nur etwa ein Zehntel der Oberfläche ein, wobei die hohen Berge der Julischen Alpen, der Kamnik-Savinja-Alpen (Steiner Alpen) und der Karawanken im Norden und Nordwesten des Landes deutlich abheben.

Der höchste Berg Sloweniens ist der Triglav in den Julischen Alpen, der für die Slowenen ein erstklassiges Nationalsymbol darstellt. Nach der Unabhängigkeit Sloweniens 1991 von Jugoslawien wurde der stilisierte Gipfel auch zum zentralen Symbol im Wappen der Republik Slowenien und über das Wappen gelangte der Triglav auch auf die Flagge der Republik Slowenien. Das Bild des Triglav als Berg, der in solch wichtigen nationalen Symbolen seinen Platz gefunden hat, ist einzigartig in Europa.

Wenn Slowenien heute für die Vielfalt an Besuchsmöglichkeiten in den Bergen bekannt ist, so war dies vor einem guten Jahrhundert noch nicht der Fall. Ausgebaute Wege, die auf die Gipfel führten, waren selten, die Pfade waren schlecht markiert und nur wenige Wanderer konnten in den wenigen Berghütten Zuflucht finden, die meist von Ausländern – Deutschen – betrieben wurden. Sie markierten und besetzten das Berggebiet mit eigenen Wegen und Hütten.

Gegen Ende des 19. Jahrhunderts rebellierte eine kleine Gruppe slowenischer Patrioten und Liebhaber der slowenischen Berge dagegen, die 1893 in Ljubljana den Slowenischen Alpenverein gründete. Dieser war auf Heimatschutz ausgerichtet, er diente vor allem als Bollwerk des Slowenentums und der slowenischen Sprache, da er danach trachtete, die Pfade auf Slowenisch zu markieren und die slowenischen Namen der Berge zu verwenden. Durch den Bau von Hütten, die Verwendung slowenischer Gipfelnamen, die Art des Ausbaus der Wege und die Markierung in slowenischer Sprache, insbesondere in der Nähe des Triglav, wo die nationalen Gegensätze am stärksten waren, wollten die slowenischen Bergwanderer die Ausländer von der slowenischen Bergwelt fernhalten. Sie gründeten Sektionen in den slowenischen Ländern und bauten ihre – slowenischen – Berghütten in den Bergen.

Dieser nationale Kampf zwischen Slowenen und Deutschen ließe sich auch als „Kampf um die Berge“ bezeichnen. Die meisten Gefechte entfachten sich am Triglav. Die Frage ist, welche Rolle dieser heute spielen würde, wenn Jakob Aljaž, ein slowenischer Priester aus dem Dorf Dovje am Fuße des Triglav, 1895 nicht die Spitze des Triglav gekauft und dort einen Stahlturm errichtet hätte, der sofort den Namen Aljaž-Turm (sl. Aljažev stolp) bekam. Der Turm steht noch heute. Damit setzte Aljaž, der ebenfalls Mitglied des Slowenischen Alpenvereins und ein Gegner der deutschen Aneignung der slowenischen Berge war, die höchste und sichtbarste Markierung in den slowenischen Bergen und ließ die Deutschen wissen, dass der Triglav slowenisch ist.

Die Periode des deutsch-slowenischen nationalen Kampfes um die Berge als eine Art Markierung der geographischen Codes der einzelnen Nationen in den slowenischen Alpen ging mit dem Ersten Weltkrieg bzw. dem Zerfall der Habsburgermonarchie vorübergehend zu Ende. Die slowenischen Gebiete wurden danach größtenteils Teil des neu gegründeten

„Königreichs der Serben, Kroaten und Slowenen“ (Königreich SHS; später Königreich Jugoslawien), das die Tätigkeit ausländischer Vereine in den Bergen auch per Gesetz untersagte. Nach dem Ersten Weltkrieg bekamen die deutschen Hütten zum großen Teil neue, slowenische Namen. Vorübergehend darum, denn dieser „Kampf“ flammte während des Zweiten Weltkriegs wieder auf. Nach dem Ersten Weltkrieg wurde der nationale „Kampf“ jedoch in den slowenischen Volksgruppengebieten fortgesetzt, die außerhalb des Königreichs der Serben, Kroaten und Slowenen lagen, d.h. in Deutschösterreich zwischen Deutschen und Slowenen und im Königreich Italien zwischen Italienern und Slowenen.

Trotz der anfänglichen Vorherrschaft der Deutschen hat sich der nationale Kampf in den zentralen und östlichen Julischen Alpen, den Kamnik-Savinja-Alpen und dem südlichen Teil der Karawanken im Verlauf der Geschichte zugunsten der Slowenen gewendet. Die Identität der Slowenen als Gebirgsnation, die sich schon früher zu formieren begonnen hatte, wurde dadurch noch verstärkt. So traten die Slowenen nach dem Ersten Weltkrieg aus Österreich-Ungarn in das Königreich SHS mit einer bereits gebildeten Identität hinüber, in der die Berge und insbesondere der Triglav als zentrales Symbol des Slowenentums eine wichtige Rolle spielten. Das Etikett als einer mit den Bergen verbundenen Nation wurde von den Slowenen auch nach dem Zweiten Weltkrieg im sozialistischen Jugoslawien nicht aufgegeben.

Das Bergsteigen war und ist eine starke Säule der slowenischen Identität und ein wichtiger Bestandteil der nationalen Identität Sloweniens. Durch den nationalen Kampf haben sich die slowenischen Berge fest im nationalen Bewusstsein verankert und sind zu einem sichtbaren Symbol geworden.